

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน¹

The Development of Tourism Resource Management Model into Learning
Resource for Basic Education School

ณัฐจรีญา รอดพฤษภูมิ²

Natjariya Rodprukpoom

สุนันท์ ศลโกสุม³

Sunan Solgosum

ไพฑูรย์ โพธิสาร⁴

Paitoon Pothisan

¹ บทความจากปริญญาพนธ์ปรัชญาดุชะฎิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ปีการศึกษา 2558

² นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: natjariyar@gmail.com

³ กศ.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: sunansolgosoom@hotmail.com

⁴ ปร.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: drpitoonpo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์สภาพ พัฒนารูปแบบ ศึกษาประสิทธิผล ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวและการศึกษา จำนวน 12 คน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ นักเรียนจำนวน 30 คนสำหรับการวิจัยเชิงทดลอง และผู้บริหารและครูจำนวน 12 คน จากโรงเรียน 12 แห่ง สำหรับการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบวัด และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ หน่วยงานท่องเที่ยวมีการร่วมมือกันในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายของโรงเรียนกับแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านระบบบริหารของโรงเรียน ด้านโครงสร้างเอกสารประกอบในการจัดทำ ด้านการวัดผลและประเมินผล 2) รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยว การเตรียมการของโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว และการประเมินผล 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณค่าในระดับมาก และความสามารถในการเขียนของนักเรียนอยู่ในระดับมากเช่นกัน และ 4) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

Abstract

The purposes of this research were to analyze, develop, study the effectiveness, and evaluate possibility and usability of tourism resource management model as learning resource for basic education school. This was a mixed method research by 3 sampling groups which included 12 experts from educational and tourism resource for qualitative research, 30 students for experimental research, and 125 administrators and teachers from 12 schools for the possibility and usability. The instruments included: focus group, evaluation form, and questionnaires. The findings revealed that: (1) management of tourism resource as learning resource, therefore, the tourism resource organization collaborates into learning resource administration for basic educational school in 6 aspects: policies between school and learning resource, learning resource administration, student learning activities, school administration system, paper preparation, and evaluation, (2) The model of tourism resource management as learning resource for basic education school had five components, namely, 1) setting a policy of tourism resource management as learning resource and policy of learning resource management of basic education school, 2) coordinating between school and tourism resource, 3) school and tourism resource's preparation, 4) using tourism resource as learning resource, and 5) evaluation, (3) effectiveness of the model of tourism resource management as learning resource for basic education school gained high value level by the teacher and student opinion and the student writing ability was at a very

good level, (4) the possibility and usability for the model of tourism resource management as learning resource for basic education school was at a high level.

คำสำคัญ: ทรัพยากรท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Keyword: Tourism resource, Learning resources, Basic education school

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และที่สำคัญ คือ ความเป็นคนดี หัวใจของการบริหารจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการ ผู้ที่มีบทบาทในการบริหารด้านวิชาการ (ทวน พิณรุฬพันธ์. 2550: 8) การจัดการเรียนรู้เป็นการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการและจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนผ่านหลักสูตรใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งบรรลุเป้าหมายการพัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญ และจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้บริหารที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545: 1) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ จนเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็นและใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้นั้น ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียน ซึ่งเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเอง รวมทั้งเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Literate person) แนวคิดนี้ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน สถานศึกษาจึงต้องตระหนักในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองเจตนารมณ์นโยบายจัดการศึกษาดังกล่าว (พันธ์ประภา พูนสิน. 2554: ออนไลน์)

แหล่งเรียนรู้ในยุคปัจจุบันเป็นเครื่องมือของการเรียนการสอนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ และสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการคิด สามารถเรียนรู้ได้ในหลายมิติจากแหล่งเรียนรู้และสื่อที่หลากหลายที่เชื่อมโยงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวให้เข้ามาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน. 2551: 28-30) การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูมากกว่าหนึ่งคนร่วมกันออกแบบการเรียนรู้และจัดกิจกรรม โดยเทคนิคที่หลากหลายสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงและตามศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์; และ ดารณี คำวังนัง. 2545: 25)

แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา คือ แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนใช้ในการแสวงหาความรู้ ซึ่งอาจมีอยู่ตามธรรมชาติและแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (ดำริ บุญชู. 2548: 27-31) โดยอยู่ห่างออกไปจากสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถนำทรัพยากรแหล่งเรียนรู้เหล่านี้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยอาศัยการบริหารจัดการ และเลือกสรรแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในวิชากลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ทุกกลุ่มสาระ รวมทั้งการบริหารจัดการให้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอย่างคุ้มค่าโดยสามารถใช้ศึกษาเรียนรู้ได้หลายกลุ่มสาระวิชา การได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้เป็นเครื่องมือหนึ่งพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประสบการณ์ตรงทำให้ผู้เรียนได้รับรู้และสัมผัสจากของจริงหรือผ่านสื่อภาพและเสียง เช่น การชมสถานที่จริง การชมนิทรรศการ การชมโทรทัศน์หรือชมผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้จะได้รับความสนุกสนานแล้ว ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาถ่ายทอดโดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง และนำเสนอโดยการพูด การเขียนเชิงวิเคราะห์สังเคราะห์ หรือการจัดแสดงต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนถ่ายทอดออกมาเป็นการเขียนซึ่งเป็นการถ่ายทอดจินตนาการจากการสังเกต การฟัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 63 - 64)

ในชุมชนมักมีสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดสำคัญทางเศรษฐกิจของชุมชน สถานศึกษาสามารถใช้แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนนั้นเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริง ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542: 4) ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย สามารถนำมาใช้ในการจัดการศึกษาได้ โดยเป็นสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำมาจัดเป็นหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นได้เช่นกัน การนำทรัพยากรท่องเที่ยวมาเป็นแหล่งเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาต่างได้หลากหลายวิชานั้น นับได้ว่าเป็นการใช้ทรัพยากรได้อย่างรู้คุณค่า ในการเดินทางไปทัศนศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยว ครูจะกำหนดให้นักเรียนจดบันทึกเหตุการณ์เพื่อนำมาเขียนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และนำความรู้จากวิชาในกลุ่มสาระต่าง ๆ มาบูรณาการให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ของตนเอง การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา โดยพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อศึกษาสมรรถนะที่เกิดขึ้น เช่น การเขียนสื่อความและการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของกลุ่มสาระต่าง ๆ นอกจากนี้รูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

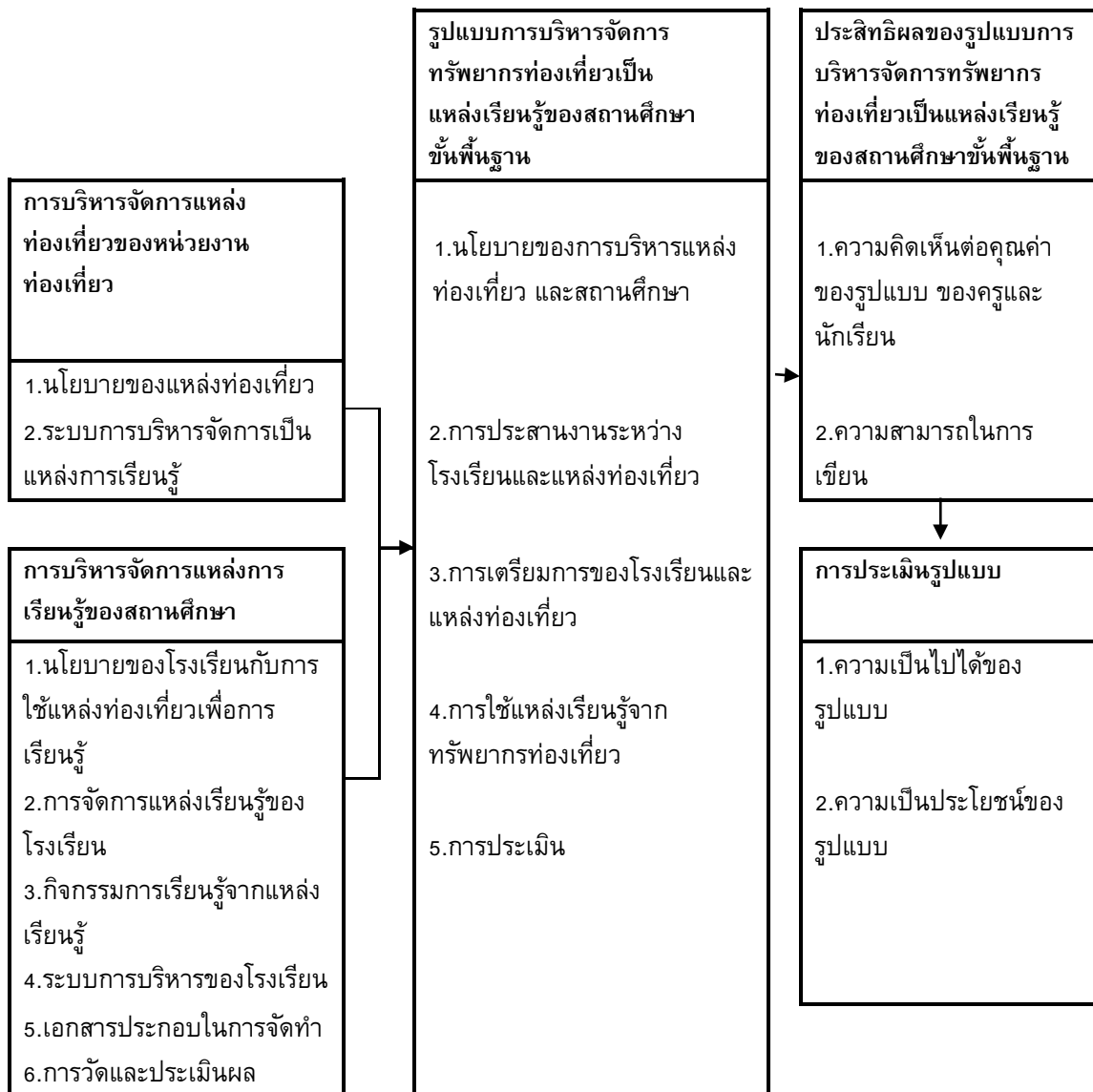
ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและประเภทอื่น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว

เกี่ยวข้องให้เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้หลายกลุ่ม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีวิจัยเชิงทดลองและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่

1. วิเคราะห์สภาพการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยว จากเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และที่จัดสภาพเป็นธรรมชาติ ที่มีระบบการบริหารจัดการอยู่แล้วโดยผู้รับผิดชอบดูแล ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติบางปู และสวนสัตว์เปิดเขาเขียว และสัมภาษณ์ตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยวกล่าวมาข้างต้น แหล่งละ 2 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหาร และวิทยากรให้ความรู้ นำชม ประจำแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการสัมภาษณ์ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนการบริหารจัดการ ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว ฝั่งองค์กร ฝ่ายบุคคลากร ปัญหาและการแก้ปัญหา แผนรองรับเมื่อเกิดปัญหา แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่ต่อไป กำหนดกรอบการวิเคราะห์ 2 กรอบ ได้แก่ นโยบายของทรัพยากรท่องเที่ยว และระบบบริหารของทรัพยากรท่องเที่ยว

2. วิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์จากเอกสารและสัมภาษณ์ โดยกำหนดกรอบวิเคราะห์รวม 6 กรอบ ได้แก่ 1) นโยบายของโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการแหล่งเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) ระบบบริหารของโรงเรียน 5) เอกสารประกอบในการจัดทำ และ 6) การวัดและประเมินผล จากเอกสาร หลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดการบริหารงานของสถานศึกษา สารสำคัญในการจัดการเรียนการสอน การจัดแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ โรงเรียนที่วิเคราะห์มี 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ ศึกษาเอกสาร ได้แก่ รายงานกิจกรรมนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประจำปี 2550-2555 2) โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา สมุทรปราการ ศึกษาเอกสาร ได้แก่ ใบบงาน แผนการสอนสาระชีววิทยาศาสตร์ 3) โรงเรียนวัดกลางบางแก้ว นครปฐม ได้แก่ ระเบียบโรงเรียนในการนำนักเรียนไปเรียนรู้นอกโรงเรียน แผนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกลางบางแก้ว นครปฐม รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ หัวหน้ากลุ่มสาระชีววิทยาศาสตร์ โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา สมุทรปราการ ประเด็นการสัมภาษณ์ มี 6 ประเด็น ได้แก่ 1) นโยบายของโรงเรียนกับแหล่งการเรียนรู้ 2) การจัดการแหล่งการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ระบบบริหารของโรงเรียน 5) เอกสารประกอบในการจัดทำ 6) การวัดและประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปเป็นประเด็นย่อย ๆ ตามกรอบการวิเคราะห์ และเขียนบรรยายประกอบประเด็นย่อยๆ

ระยะที่ 2 การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ และสภาพการจัดหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 1 แล้ว นำผลมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นใช้ในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และนำผลจากการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในสายงานการศึกษาและที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญรวม 12 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษา และทำงานด้านการศึกษาจำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเคย

บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน 4 คน (ได้เคยจัดพานักเรียนมาเรียนรู้ ณ แหล่งท่องเที่ยว) วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญ ใช้การเลือกผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น (Focus group) ตามประเด็น 4 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 การบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ 3 การประสานงานระหว่างสถานศึกษา กับแหล่งท่องเที่ยว ควรมีขั้นตอนอย่างไร

ประเด็นที่ 4 เอกสาร และสื่อการจัดการเรียนรู้ ควรเป็นในรูปแบบใด

จากการสนทนากลุ่มนำผลการประชุมสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรูปแบบในระยะที่ 2 ซึ่งดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากสถานศึกษาสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากสถานศึกษาสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นละ 10 คน รวมได้ 30 คน ครูจำนวน 4 คน เป็นครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 1 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม 1 คน ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งการเรียนรู้ 1 คน

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวของสถานศึกษา เป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยคณะครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 (หลวงพ่อดิ่งอนุสรณ์) บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม สาระวิชาภาษาไทย และแผนการจัดการเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ 1) การจัดทำโครงการเรียนรู้เพื่อขออนุมัติไปศึกษานอกสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ 2) การเตรียมตัวไปศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยว มีการติดต่อประสานงานล่วงหน้าระหว่างทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง การปฐมนิเทศนักเรียน 3) กำหนดเวลาการเดินทางไปศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยว 4) ทำหนังสือตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และ 5) การจัดเตรียมพาหนะ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วย

3.1 ความคิดเห็นต่อคุณค่าของรูปแบบของครู จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .80-1.00

3.2 ความคิดเห็นต่อคุณค่าของรูปแบบของนักเรียน เป็นแบบสอบถามจำนวน 16 ข้อ เป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .80-1.00

3.3 การวัดความสามารถในการเขียนเป็นไปงานกำหนดให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ไปศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งท่องเที่ยว กำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การเขียนเรียงความ

4. การทดลองรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น

การทดลองใช้โดยให้นักเรียนและครูศึกษาที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งการศึกษา เรียนรู้ ณ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบกบางปู เป็นเวลา 1 วัน การเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวตามการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้ 1) นักเรียนพบวิทยากรของแหล่งท่องเที่ยว 2) เข้าห้องนิทรรศการ เพื่อฟังบรรยาย 40 นาที 3) จากนั้นเดินชมแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์จริงใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง 4) กลับมายังห้องนิทรรศการนักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มส่งตัวแทนมาพูดเกี่ยวกับที่ได้เรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยว ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 5) ครูและวิทยากรร่วมกันสรุปความรู้ให้แก่ นักเรียน และ 6) ทำการประเมินผล โดยแจกแบบสอบถามให้ครูและนักเรียน ในห้องนิทรรศการหลังจากเสร็จจากทัศนศึกษา จากนั้นอีก 30 นาทีจึงเก็บแบบสอบถามกลับ การวัดความสามารถในการเขียน ครูได้ส่งงานให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องที่ได้มาศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งท่องเที่ยว ส่งครูภายใน 7 วัน หลังจากกลับจากการศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งท่องเที่ยว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณค่าของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของครูและนักเรียน โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ 5 ระดับ ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้มากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้ มาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้ ปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้ น้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการเขียน วิเคราะห์จากการเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ของนักเรียนตามใบงาน กำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การเขียนเรียงความดังนี้ 1) องค์ประกอบของการเขียน 2 คะแนน 2) เนื้อหา 4 คะแนน 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4 คะแนน 4) การใช้ภาษา 4 คะแนน 5) อักขรวิธี 3 คะแนน 6) ลายมือและความสะอาด 3 คะแนน

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่เคยใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ด้วยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เคยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นแหล่งเรียนรู้ จาก 12 โรงเรียน เป็นครูจำนวน 113 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 3 โรงเรียนเรียนละ 15 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียนเรียนละ 10 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียนเรียนละ 8 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียนเรียนละ 3 คน และเป็นผู้บริหารโรงเรียนในทั้ง 12 โรงเรียน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 125 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แบบสอบถามเป็น 1 ฉบับ สำหรับผู้บริหารและสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่ง เป็นแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว 8 ข้อ และ 2) ด้านการเรียนรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ 12 ข้อ แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .80-1.00 การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ นำแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้วยการส่งแบบประเมินถึงผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทางไปรษณีย์หลังจากที่ได้ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการหรือตัวแทนสถานศึกษา โดยแนบข้อความขออนุเคราะห์ และขอให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนมาภายในระยะเวลา 15 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม คำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็น ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีผลการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ และการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อต้องการใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายเป็นแหล่งท่องเที่ยวพร้อมให้ประโยชน์ ให้ความรู้ ให้การศึกษา ด้านแผนงานให้ความร่วมมือระหว่างเอกชนกับพื้นที่จัดตั้งอำนวยความสะดวกทั้งด้านการท่องเที่ยวและด้านการศึกษา ด้านการประสานงานมีการนัดหมายล่วงหน้า จัดตารางการจองเพื่อใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอกับจำนวนที่ขอเข้ามาใช้ บริหารจำนวนผู้เข้ามาเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานที่ ด้านดำเนินการช่วยเหลือโดยการจัดเตรียมวิทยากร เอกสารการเรียนรู้ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์สภาพ ได้พบว่ามีคุณค่าต่อทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ เป็นแบบอย่างในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่จะนำไปเป็นแนวทางพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่ ๆ ให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษา สามารถเพิ่มการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย

สภาพการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายของโรงเรียนกับแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านระบบบริหารของโรงเรียน โครงสร้างเอกสารประกอบในการจัดทำ และด้านการวัดผลและประเมินผลเป็นการครอบคลุมการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ทุกภาคส่วน มีคุณค่าต่อสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในการวางแผนการเรียนการสอนและบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระได้หลากหลายกลุ่ม

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 5 หลักการ ได้แก่ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวและสถานศึกษาต้องมีนโยบาย ได้แก่ นโยบายการบริหารทรัพยากรท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยวในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ และนโยบายการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 2) การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยว 3) การเตรียมการของโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้ 4) การใช้แหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว 5) การประเมินผล ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

3. การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพบว่า ความคิดเห็นของครูต่อคุณค่าของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกรายการมีความคิดเห็นในระดับมาก และที่มีคะแนน

สูงสุดได้แก่ ทำให้เด็กมีความคิดในเรื่องการอนุรักษ์ ส่วนเรื่องความเป็นแบบอย่างที่เราจะนำไปใช้จัดการเรียนการสอน และได้ความรู้เพิ่มขึ้นในการนำไปสอนนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อคุณค่าของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) พบว่า ทุกรายการมีความคิดเห็นในระดับมาก และที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่ การเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวทำให้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

ความสามารถในการเขียนของนักเรียนจากการเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 15.17$ จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านเนื้อหา การใช้ภาษา อักษรวิธี ลายมือและความสะอาดต่างก็อยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านองค์ประกอบ และความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี

4. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ ณ แหล่งท่องเที่ยว มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$ และ 4.46) และด้านรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$ และ 4.31)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ค้นพบและนำมาอภิปราย ดังนี้

จากข้อค้นพบของการวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาสภาพบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ มี 4 ด้าน การจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน ทั้งสองส่วนนี้มีความเหมือนกันอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านแผนงาน/ระบบบริหารของโรงเรียน ด้านการประสานงาน/การจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านโครงสร้างเอกสาร/เอกสารประกอบในการจัดทำ ส่วนที่แตกต่างของการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติจริง มีปัญหาพัฒนาการคิด ความสามารถของนักเรียน ส่งเสริมการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 2) การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน

จากข้อค้นพบของการวิจัยข้อที่ 2 การศึกษาเอกสารการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ทั้งสององค์กร คือ 1. ทรัพยากรท่องเที่ยว และ 2. สถานศึกษามีนโยบายและแผนงานตามหลักการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเลย์ส์ (Leys, 2013: 12-13) กล่าวว่า นโยบายคือ โครงการในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณค่า ส่วนแผนงานเป็นแนวทางการทำงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้ (ศรีโพธิ์ วายุพัทธ์. 2558: ออนไลน์) นโยบายและแผนงานนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการบริหาร POSDCoRB ของกูลิคและอูร์วิก (Gulick; & Urwick, 1937: 13) ที่กล่าวถึงการวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรม ซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้เป็น การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ จึงได้นำนโยบายและแผนงานมาเป็นองค์ประกอบของการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเนื้อหาของรูปแบบนำเสนอเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนแหล่งท่องเที่ยวที่มีนโยบายจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งไม่ได้จัดไว้สำหรับการเรียนรู้เสมอไป หากแหล่งท่องเที่ยวใดมีนโยบายให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องมีการบริหารจัดการ โดยมีนโยบายเป็นเค้าโครงในการปฏิบัติงานและมีแผนงานที่เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้มีนโยบายมีประสิทธิภาพ โดยมีการเตรียมสถานที่ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก เอกสารความรู้ของแหล่งท่องเที่ยว ส่วน

ของนโยบายการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีนโยบายของการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนเพื่อการศึกษา และมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน การวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน การประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ และผู้เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 2 จากรูปแบบของการประสานงาน ระหว่างโรงเรียนและแหล่งท่องเที่ยว เป็นหลักของการทำงานร่วมกัน การประสานงานเป็นการจัดระเบียบวิธีทำงานเพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานและมีประสิทธิภาพด้วยการประสานงาน (Coordinating) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่นตามทฤษฎี POSDCoRB (Gulick; & Urwick. 1937: 13) เมื่อทรัพยากรท่องเที่ยวมีนโยบายให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ และสถานศึกษามีนโยบายของการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนเพื่อการศึกษา การประสานงานจึงเป็นภารกิจหน้าที่ของทั้งสองหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติต่อกันอย่างสอดคล้องและราบรื่น โดยมีนโยบายเป็นกรอบกำหนดไว้ล่วงหน้า การประสานสัมพันธ์กันระหว่างโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับแหล่งท่องเที่ยว การเตรียมการใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ การขออนุญาตนำนักเรียนไปเรียนรู้นอกสถานที่ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ การเตรียมการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การเตรียมการ ของโรงเรียนและแหล่งท่องเที่ยว เป็นการศึกษาระยะผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนการเดินทางไปเรียนรู้อย่างแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ ต้องมีการเตรียมการ การเตรียมการของโรงเรียน ได้แก่ ปฏิมนิเทศนักเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ การจัดทำตารางจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ การทำข้อตกลงกันระหว่างคณะครูและนักเรียน การเตรียมการของแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ เตรียมสถานที่ วิทยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกตามที่ได้รับการประสานงาน และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ตามที่สถานศึกษาประสานงาน ทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบของการใช้แหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการศึกษาระยะผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนได้ประสบการณ์จริงในการเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสัมผัสความจริงนอกห้องเรียนเป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล และส่งเสริมให้มีโอกาสได้ปฏิบัติจริงจนเกิดความสามารถและทักษะจนติดเป็นนิสัย ซึ่งเป็นกิจกรรมของการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรา 24 พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์ หรือเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลาย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ทุกสาขาวิชา (*การจัดการความรู้*, 2558: ออนไลน์) ด้านการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งการเรียนรู้ ทรัพยากรท่องเที่ยว 1 แห่ง สามารถนำมาบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาได้หลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาระวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จากรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นการเตรียมการขั้นการใช้แหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการศึกษาระยะผลของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทราบผลของประสิทธิภาพของรูปแบบต้องมีการประเมิน อ่างถึงทฤษฎีการบริหารที่มีการประเมินร่วมอยู่ด้วย ได้แก่ ทฤษฎี POSDCoRB ของกวลิกและอูร์วิค กล่าวว่า การประเมินเป็นกิจกรรม

ของการวางแผน และทฤษฎีวงจรบริหารของเดมมิ่ง (PDCA) มีขั้นตอนการตรวจสอบและเปรียบเทียบผล (สัมมนา ราชันย์. 2553: 206-207) การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นระบบเกี่ยวข้องกับคุณภาพ คุณค่า และความสำคัญของสิ่งมุ่งประเมิน เพื่อใช้ในการตัดสินใจ (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2552: 21)

องค์ประกอบที่ 5 องค์ประกอบของการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการประเมินความคิดเห็นต่อคุณค่าของรูปแบบของครูและนักเรียน ผลการประเมินความคิดเห็นต่อคุณค่าของรูปแบบของครูและนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงว่าข้อค้นพบของการวิจัยข้อที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณค่าสามารถนำไปใช้ได้ โดยเฉพาะเป็นประโยชน์ต่อครูด้วยการเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการสอนแบบบูรณาการได้อย่างดี และการเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวทำให้เด็กได้รับประสบการณ์จริง ทำให้เกิดการจดจำได้อย่างรวดเร็วและง่าย สนุกไม่เบื่อ และสามารถไปแหล่งเรียนรู้ที่ใหม่ได้ จากการประเมินความสามารถในการเขียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่ารูปแบบนี้สามารถแก้ปัญหาการเขียนของนักเรียนได้ โดยใช้หลักของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ว่าด้วยเรื่องสื่อ ซึ่งการได้ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริงจะทำให้ให้นักเรียนสามารถเขียนอธิบายสื่อความได้ถูกต้องและชัดเจน หรือสามารถพัฒนาการเขียนได้ดีขึ้น

จากข้อค้นพบของการวิจัยข้อที่ 4 รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่ามีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก สถานศึกษาและทรัพยากรท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้ได้จริง มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางนำไปใช้ปฏิบัติ และเป็นแบบอย่างที่ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 การดำเนินการศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยวของสถานศึกษาควรเป็นไปตามรูปแบบที่มีการกำหนดนโยบายของโรงเรียนกับการใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ คือ ต้องมีการดำเนินการในเรื่อง การประสานงานระหว่างโรงเรียนและแหล่งท่องเที่ยว มีการเตรียมการของโรงเรียนและแหล่งท่องเที่ยว มีการใช้แหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรท่องเที่ยว มีการประเมิน

1.2 การเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งการเรียนรู้ ครูควรมีการประสานงานกับแหล่งท่องเที่ยวโดยนัดหมายล่วงหน้า ส่งแผนการสอนให้แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งเรียนรู้ล่วงหน้าก่อนการไปเรียนรู้ เพื่อให้การเดินทางไปเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น และสำเร็จลุล่วงด้วยดี การประสานงานทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการ เกิดความเข้าใจอันดีและสร้างความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คือ ครูและนักเรียนได้เรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบพักค้าง เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- การจัดการความรู้.** (2558). สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://rsuartdesign.blogspot.com/2012/02/blog-post.html>
- ดำริ บุญชู. (2548, มกราคม-มีนาคม). การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา. **วารสารวิชาการ.** 8(1): 27-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 116 ตอน 74ก. หน้า 1-13.
- พันธ์ประภา พูนสิน. (2554). **การดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้.** สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2555, จาก <https://sites.google.com/site/punaoy/kha/phumipayya-1>
- ศรีโพธิ์ วายุกพัทธ์. (2558). **นโยบายและการวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ.** สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.trclabourunion.com/d812.doc>
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์; และ ดารณี คำว้าง. (2545). **แหล่งการเรียนรู้: เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). **ทฤษฎีการประเมิน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สัมมา รณนชัย. (2553). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. (2545). **การจัดการแหล่งเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- หวน พิณอุพันธ์. (2550). **การบริหารทรัพยากรการศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2553, จาก <http://personal.swu.ac.th/facstaffs/huan/การบริหารทรัพยากรการศึกษา>
- Leys, Wayne A. R. (2013). **Ethics and Social Policy.** South Charleston, NC: Nabu Press.
- Gulick, Luther; & Urwick, Lyndall, eds. (1937). **Papers on the Science of Administration.** New York: Institute of Public Administration.
- Pellicano, Elisabeth; et al. (2014). **My Life at School.** London: Center for Research in Autism and Education. Retrieved January 9, 2014, from http://www.ioe.ac.uk/My_Life_at_School_OCC_UCLIOE.pdf